

หนังสือที่ได้รับทุนสนับสนุนการเขียนตำราจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2553

ธีรภัท ชัยพิพัฒน์.

การเมืองระหว่างประเทศเบื้องต้น.

1. การเมืองของโลก. 2. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. 3. กฎหมายระหว่างประเทศ.
4. ความร่วมมือระหว่างประเทศ

JZ1310

ISBN 978-616-314-783-7

ลิขสิทธิ์ของรองศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัท ชัยพิพัฒน์
สงวนลิขสิทธิ์

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 เดือนพฤศจิกายน 2564

จำนวน 50 เล่ม

จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ท่าพระจันทร์: อาคารธรรมศาสตร์ 60 ปี ชั้น U1 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ถนนพระจันทร์ กรุงเทพฯ 10200 โทร. 0-2223-9232

ศูนย์รังสิต: อาคารโดมบริหาร ชั้น 3 ห้อง 317 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120
โทร. 0-2564-2859-60 โทรสาร 0-2564-2860

<http://thammasatpress.tu.ac.th>, e-mail: unipress@tu.ac.th

พิมพ์ที่โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ภาพปก: <https://www.freepik.com>

ราคาเล่มละ 300.- บาท

สารบัญ

| | |
|---|----------|
| สารบัญภาพ | (10) |
| สารบัญตาราง | (11) |
| คำนิยม | (12) |
| คำนำ | (13) |
| บทที่ 1 บทนำ | 1 |
| การเมืองระหว่างประเทศ | 1 |
| 1. ความหมายของคำว่าการเมืองระหว่างประเทศ | 2 |
| 2. องค์ประกอบของการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ | 6 |
| 3. ลักษณะพื้นฐานของการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ | 6 |
| 4. ความสำคัญของการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ | 8 |
| 5. ขอบข่ายของการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ | 10 |
| 6. ปัจจัยที่ส่งผลให้การเมืองระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลง | 11 |
| 7. ระดับแห่งการวิเคราะห์ทางการเมืองระหว่างประเทศ | 12 |
| ปัจจัยอำนาจของชาติกับการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ | 12 |
| 1. ความหมายและความสำคัญของปัจจัยอำนาจของชาติ | 12 |
| 2. องค์ประกอบปัจจัยอำนาจของชาติ | 13 |
| ปัจจัยผลประโยชน์แห่งชาติกับการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ | 19 |
| ปัจจัยนโยบายต่างประเทศกับการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ | 21 |
| ปัจจัยกฎหมายระหว่างประเทศกับการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ | 22 |
| สภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศในการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ | 23 |
| แนวคิดในการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ | 27 |
| 1. สำนักสังคมนิยมหรือสังคมนิยม (Realism) | 27 |
| 2. สำนักเสรีนิยม (Liberalism) | 34 |
| 3. สำนักสร้างนิยม (Constructivism) | 39 |
| ระบบระหว่างประเทศกับการศึกษาการเมืองระหว่างประเทศ | 40 |
| 1. ประเภทของผู้แสดงบทบาทระหว่างประเทศ | 40 |
| 2. แนวคิดเกี่ยวกับระบบระหว่างประเทศใหม่ | 46 |

| | |
|--|----|
| แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองระหว่างประเทศ | 47 |
| 1. ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ | 47 |
| 2. ปัญหาการสะสมอาวุธและการค้าอาวุธ | 48 |
| 3. ปัญหาการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย | 48 |
| 4. ปัญหาทางสังคม | 49 |
| ภูมิภาคศึกษากับการศึกษการเมืองระหว่างประเทศ | 51 |
| 1. ภูมิภาคศึกษากับภัยความมั่นคง | 51 |
| 2. นิยาม ความหมายของภูมิภาคศึกษา | 52 |
| 3. พัฒนาการของภูมิภาคศึกษา | 52 |
| 4. นักคิดที่มีอิทธิพลต่อการศึกษาภูมิภาคศึกษาในทางการเมืองระหว่างประเทศ | 53 |
| 5. ทิศทางของอาณาบริเวณศึกษาในอนาคต | 54 |
| แบบฝึกหัดท้ายบท | 56 |
| เอกสารอ้างอิง | 57 |

บทที่ 2 วิวัฒนาการของสังคมระหว่างประเทศ 62

| | |
|---|-----|
| สังคมระหว่างประเทศยุคอารยธรรมโลก | 62 |
| สังคมระหว่างประเทศยุครัฐสมัยใหม่ | 66 |
| สังคมระหว่างประเทศยุคจักรวรรดินิยม | 69 |
| สังคมระหว่างประเทศยุคสงครามโลก | 73 |
| 1. สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง | 74 |
| 2. สงครามโลกครั้งที่สอง | 77 |
| สังคมระหว่างประเทศยุคสงครามเย็น | 82 |
| 1. สาเหตุของสงครามเย็น | 83 |
| 2. ระบบสองขั้วอำนาจ | 86 |
| 3. การสิ้นสุดสงครามเย็น | 94 |
| สังคมระหว่างประเทศยุคหลังสงครามเย็น | 96 |
| 1. การจัดระเบียบโลกใหม่และระบบขั้วอำนาจเดียว | 96 |
| 2. การจัดระเบียบโลกใหม่และการก่อตัวของระบบหลายขั้วอำนาจ | 98 |
| 3. ภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกและการจัดระเบียบโลกใหม่ | 99 |
| 4. สภาพทางการเมืองระหว่างประเทศในคริสต์ศตวรรษที่ 21 | 100 |

| | |
|--|------------|
| แบบฝึกหัดท้ายบท | 105 |
| เอกสารอ้างอิง | 106 |
| บทที่ 3 ความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างประเทศ | 110 |
| ความร่วมมือระหว่างประเทศ | 111 |
| 1. ความหมายของความร่วมมือระหว่างประเทศ | 111 |
| 2. สาเหตุของความร่วมมือระหว่างประเทศ | 112 |
| 3. ลักษณะของความร่วมมือระหว่างประเทศ | 113 |
| 4. แนวคิดภารกิจนิยมใหม่ที่สู่รัฐบาลสัมพันธนิยม | 117 |
| ความขัดแย้งระหว่างประเทศ | 120 |
| 1. ความหมายของความขัดแย้งระหว่างประเทศ | 120 |
| 2. ประเภทของความขัดแย้งระหว่างประเทศ | 124 |
| 3. ความขัดแย้งระหว่างประเทศเกี่ยวกับความรุนแรงและสันติภาพ | 128 |
| 4. การป้องกันความขัดแย้ง การจัดการความขัดแย้ง การคลี่คลายความขัดแย้งระหว่างประเทศ | 130 |
| 5. เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในความขัดแย้งระหว่างประเทศ | 132 |
| 6. ประเด็นความขัดแย้งระหว่างประเทศในคริสต์ศตวรรษที่ 21 | 134 |
| แบบฝึกหัดท้ายบท | 146 |
| เอกสารอ้างอิง | 147 |
| บทที่ 4 ระบบโลกและองค์การระหว่างประเทศ | 151 |
| ระบบโลก | 151 |
| 1. ความหมายและพัฒนาการของระบบโลก | 151 |
| 2. แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของระบบโลก | 157 |
| องค์การระหว่างประเทศ | 162 |
| 1. ความหมายและความสำคัญขององค์การระหว่างประเทศ | 163 |
| 2. พัฒนาการขององค์การระหว่างประเทศ | 164 |
| 3. บทบาทขององค์การระหว่างประเทศ | 165 |
| 4. ประเภทขององค์การระหว่างประเทศ | 169 |
| แบบฝึกหัดท้ายบท | 219 |
| เอกสารอ้างอิง | 220 |

| | |
|--|------------|
| บทที่ 5 กฎหมายระหว่างประเทศ | 227 |
| ความหมายและความสำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศ | 227 |
| แนวความคิดของกฎหมายระหว่างประเทศ | 229 |
| 1. สำนักกฎหมายธรรมชาติ (School of Natural Law) | 229 |
| 2. สำนักกฎหมายบ้านเมือง (School of Positivism) | 229 |
| ที่มาของกฎหมายระหว่างประเทศ | 230 |
| บุคคลในกฎหมายระหว่างประเทศ | 234 |
| 1. รัฐ (States) | 234 |
| 2. ประชากร (Population) | 235 |
| 3. ดินแดน (Territory) | 235 |
| 4. รัฐบาล (Government) | 235 |
| 5. อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) | 236 |
| 6. องค์การระหว่างประเทศ (International Organizations) | 237 |
| 7.ปัจเจกชน (Individuals) | 237 |
| 8. บริษัทข้ามชาติ (Transnational Corporation) | 238 |
| ประเภทของกฎหมายระหว่างประเทศ | 238 |
| 1. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง (Public International Law) | 238 |
| 2. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล (Private International Law) | 240 |
| 3. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีอาญา (Criminal International Law) | 246 |
| กฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของรัฐ | 253 |
| 1. กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยสนธิสัญญา | 253 |
| 2. กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ลี้ภัยทางการเมือง | 254 |
| 3. กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยความคุ้มครองทางการทูต | 256 |
| 4. กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยเขตทะเล | 258 |
| 5. กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับอากาศยาน | 262 |
| 6. กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด | 268 |
| แบบฝึกหัดท้ายบท | 272 |
| เอกสารอ้างอิง | 273 |

| | |
|--|------------|
| บทที่ 6 ภูมิภาคนิยมกับการเมืองระหว่างประเทศ | 278 |
| ภูมิภาค ภูมิภาคนิยม และภูมิภาคอาภิวัดน์ | 278 |
| 1. นิยาม ความหมายของภูมิภาค ภูมิภาคนิยม ภูมิภาคอาภิวัดน์ | 279 |
| 2. ภูมิภาคนิยมแบบเก่า ภูมิภาคนิยมแบบใหม่ และภูมิภาคนิยมแบบเปิด | 283 |
| 3. ลักษณะของภูมิภาคนิยม | 288 |
| 4. ประเภทของภูมิภาคนิยม | 292 |
| การบูรณาการระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค | 296 |
| 1. การบูรณาการทางการเมืองระหว่างประเทศ | 296 |
| 2. การบูรณาการทางการเศรษฐกิจระหว่างประเทศ | 297 |
| 3. ภูมิภาคนิยมกับการบูรณาการทางยุโรป | 298 |
| แนวคิดภูมิภาคนิยมกับการบูรณาการในทางการเมืองระหว่างประเทศ | 301 |
| 1. การบูรณาการระหว่างประเทศตามแนวคิดสหพันธรัฐนิยม (Federalism) | 301 |
| 2. การบูรณาการระหว่างประเทศตามแนวคิดการหน้าที่ประโยชน์ (Functionalism) | 303 |
| 3. การบูรณาการระหว่างประเทศตามแนวคิดการหน้าที่ประโยชน์แบบใหม่ (Neo-Functionalism) | 306 |
| บูรณาการของภูมิภาคนิยมต่อกระแสโลกาภิวัตน์ | 309 |
| แบบฝึกหัดท้ายบท | 313 |
| เอกสารอ้างอิง | 314 |
| | |
| บทที่ 7 บทสรุป | 318 |
| การเมืองระหว่างประเทศว่าด้วยระเบียบโลกเก่า | 319 |
| การเมืองระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดระเบียบโลกใหม่ | 321 |
| แบบฝึกหัดท้ายบท | 327 |
| เอกสารอ้างอิง | 328 |
| | |
| ดัชนี | 329 |

สารบัญภาพ

| | | |
|------------|--|-----|
| ภาพที่ 1.1 | โดนัลด์ ทรัมป์ (Donald Trump) ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาและสีจิ้นผิง ประธานาธิบดีของสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้นำที่โดดเด่นในเวทีการเมืองระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 | 9 |
| ภาพที่ 1.2 | ความสัมพันธ์ของปัจจัยอำนาจของชาติ | 19 |
| ภาพที่ 1.3 | ตัวแบบการอธิบายทฤษฎีสัจนิยมใหม่ | 32 |
| ภาพที่ 1.4 | การแบ่งตามระดับรายได้ของรัฐ | 43 |
| ภาพที่ 2.1 | หน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์อิตาลี “Domenica del Corriere” แสดงภาพวาดเหตุการณ์ที่กาพริโล พรินซิป ลอบปลงพระชนม์อาร์ชดยุคฟรานซ์ เฟอร์ดินานด์ พร้อมพระชายา | 76 |
| ภาพที่ 2.2 | ในวันที่ 2 กันยายน 1945 มาโมรุ ชิเงมิตสึ รัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น ในนามของพระจักรพรรดิลงนามในเอกสารยอมจำนนอย่างไม่มีเงื่อนไขต่อกลุ่มสัมพันธมิตร เป็นสัญลักษณ์ของการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่สองอย่างเป็นทางการ | 78 |
| ภาพที่ 2.3 | ดีเดย์: การเข้ายึดพื้นที่ของฝ่ายสัมพันธมิตรบริเวณช่องแคบอังกฤษ “พิคคาดีลลี เซอร์คัส” (Piccadilly Circus) ทำการยึดครองดินแดนสำเร็จภายใน 24 ชั่วโมง เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน ค.ศ. 1944 | 80 |
| ภาพที่ 2.4 | ที่การประชุมยัลตา (ภาพซ้าย) “ผู้ยิ่งใหญ่ทั้งสาม” (ภาพขวา) วินสตัน เชอร์ชิลล์ (ซ้าย) แฟรงกลิน โรสเวลต์ (กลาง) และโจเซฟ สตาลิน (ขวา) | 87 |
| ภาพที่ 3.1 | องค์ประกอบของความขัดแย้ง | 122 |
| ภาพที่ 3.2 | แผนที่ระวาง DANGREK กัมพูชาตัดเฉพาะบริเวณปราสาทพระวิหาร และขยายมาตราส่วน 1: 50,000 เพื่อความชัดเจน (ซ้าย)/ แผนที่มาตราส่วน 1: 200,000 ที่กัมพูชาใช้ประกอบการขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก โดยยึดเส้นเขตแดนตามแผนที่ฝรั่งเศส (ขวา) | 143 |
| ภาพที่ 4.1 | ระบบย่อยของระบบโลก | 153 |

สารบัญตาราง

| | | |
|--------------|--|-----|
| ตารางที่ 4.1 | การเปรียบเทียบความแตกต่างของระบบย่อยตามระบบโลก | 154 |
| ตารางที่ 4.2 | อาณาบริเวณความร่วมมือ และประเทศผู้ขับเคลื่อน/ผู้ร่วมขับเคลื่อน | 211 |
| ตารางที่ 6.1 | ความแตกต่างระหว่างภูมิภาคนิยมแบบเก่า และภูมิภาคนิยมแบบใหม่ | 287 |